

Zeteldansen

Bij opeenvolgende verkiezingen voor de Tweede Kamer wisselen veel kiezers tussen partijen. Desondanks komt viervijfde van de zetels steeds bij dezelfde drie politieke hoofdstromen terecht.

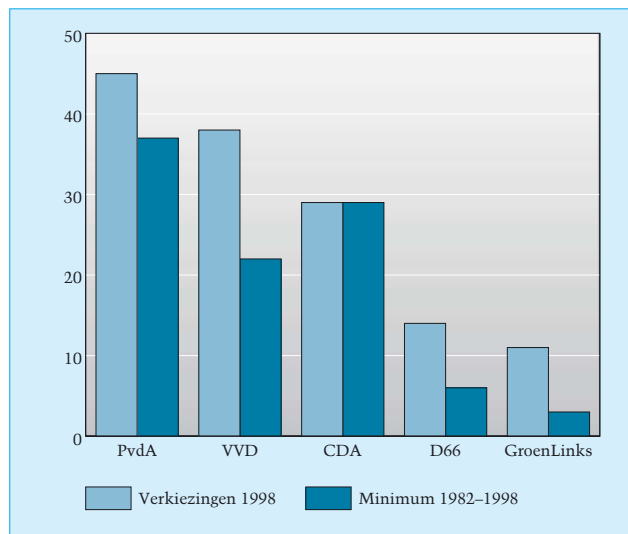
Van de kiezers die in 1994 en 1998 gingen stemmen, wisselden drie van de tien van partij. Dit betekent evenwel niet dat de veranderingen in het aantal zetels per partij even groot zijn. Het verlies van een aantal kiezers zal immers (ten dele) worden gecompenseerd door het aantrekken van nieuwe kiezers. Het minimum aantal zetels dat een partij in opeenvolgende verkie-

zingen behaalt, is dus hoger dan op grond van het aantal vaste kiezers op die partij kan worden verwacht.

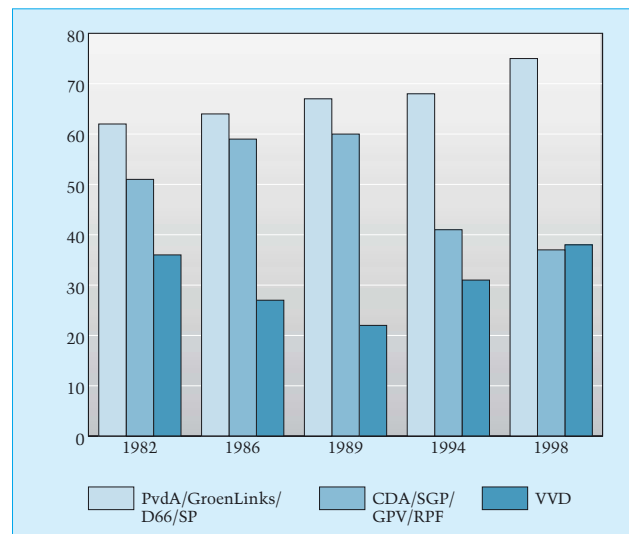
Minimum aantal zetels

Gerekend over de vijf verkiezingen die vanaf 1982 zijn gehouden, heeft de PvdA het hoogste minimum aantal zetels. De

Zetels in Tweede Kamer

Tweede-Kamerzetels, politieke hoofdstromen

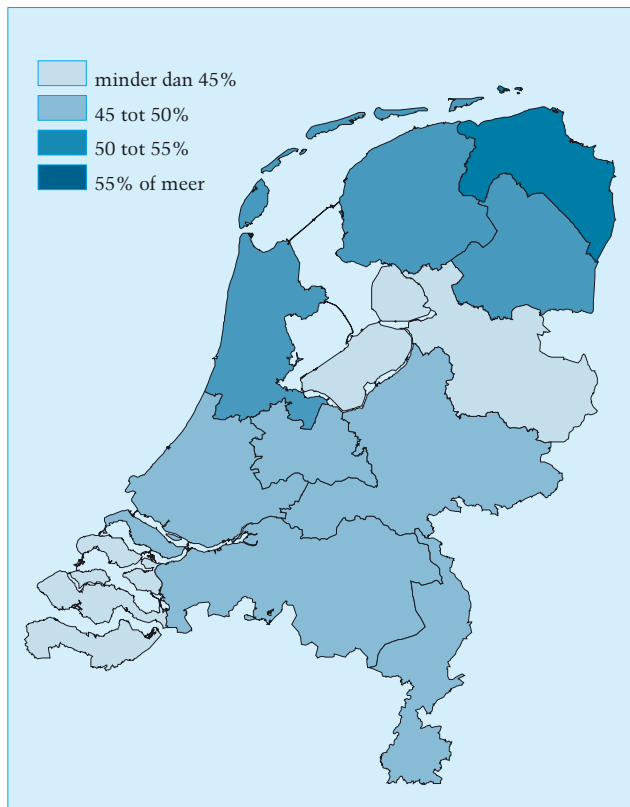
PvdA heeft sinds 1982 nooit minder dan 37 zetels gehaald. Het CDA komt op de tweede plaats met de 29 zetels die het in de laatste verkiezingen haalde. In de jaren tachtig en daarvoor haalde het CDA telkens meer dan 45 zetels. Op de derde plaats staat de VVD met een minimum van 22 zetels. De overige partijen die in de Tweede Kamer zijn vertegenwoordigd haalden samen minimaal 13 zetels. Bij elkaar opgeteld zijn 101 zetels bij de laatste vijf verkiezingen steeds bij dezelfde partijen terechtgekomen, ofwel twee derde van alle zetels dus.

Combinaties van partijen

Kiezers wisselen niet in dezelfde mate tussen alle partijen. Zo zullen er meer kiezers wisselen tussen GroenLinks en de PvdA dan tussen GroenLinks en de VVD. Als naar combinaties van partijen wordt gekeken, ligt het minimale aantal zetels hoger dan de som van de afzonderlijke partijen. Het minimale aantal zetels van de PvdA, D66, GroenLinks en SP samen bedraagt 62, tegen 46 als som van de minimale aantallen zetels van deze vier partijen. Dit betekent dat de veranderingen in het aantal zetels van deze partijen vrij groot zijn maar elkaar onderling deels opheffen.

In mindere mate geldt dit voor de confessionele partijen: het minimale aantal zetels van CDA, SGP, RPF en GPV tezamen bedraagt 37, terwijl ze afzonderlijk op een minimum van 33 zetels uitkomen. Als bij deze twee combinaties van partijen

Percentage stemmen uitgebracht op PvdA, GroenLinks, D66 en SP, 1998

Minimum aantal zetels

Het minimum aantal zetels is bepaald aan de hand van de laatste vijf verkiezingen, dat wil zeggen de verkiezingen van 1982, 1986, 1989, 1994 en 1998. Overigens komt voor de meeste partijen het minimum aantal zetels op hetzelfde aantal uit als de verkiezingen van de jaren zeventig ook worden meegeteld. Alleen voor de VVD ligt het minimum dan lager. Het minimum aantal zetels per partij heeft betrekking op verkiezingen die in het verleden zijn gehouden en hoeft uiteraard niet te gelden voor toekomstige verkiezingen. Zo was het minimum aantal zetels voor het CDA tot en met de verkiezingen van 1989 45. Bij de verkiezingen van 1994 kwam het aantal zetels onder dit minimum (34 zetels) en bij de verkiezingen van 1998 was het aantal zetels opnieuw lager dan het voorafgaande dieptepunt (29 zetels).

het minimum aantal zetels van de VVD wordt opgeteld, blijkt dat 121 zetels bij de laatste vijf verkiezingen steeds bij dezelfde drie hoofdstromen terecht zijn gekomen. Minder dan 30 zetels zijn de laatste vijf verkiezingen dus tussen de drie hoofdstromen gewisseld. ◀

Joop de Beer

Percentage stemmen uitgebracht op CDA, SGP, GPV en RPF, 1998

